

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ СВАКДА О ДАНУ СВАКЕ ПРИДСТАВЕ НА ПО ТАБАКА. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Корнелију Јовановићу, који се из љубави према позоришту примно да разашље овај лист.

К Р А Љ Л И Р.

(Наставак.)

Едмунд.

Нека дакле труба сад знак даде!

Гласник.

Трубачу, подај други знак!

(Трубач труби другим знаком. Мала почивка.)

И по трећи пут!

(Трубач свира и по трећи пут. Овоме знаку одзива се друга труба иза кулиса. После мале почивке долази Едгар у потпуном ратничком оделу, а пред њим иде један трубач.)

Албаније (гласнику.)

Питај тога, што долази амо

На знак трубе, што је сад гласила?

Гласник.

Од куда сте, и како с' зовеће,

Ком сталежу припадате, каж'те;

И шта вас је могло да побуди,

Да се тако амо опремите?

Едгар.

Име ми је издахнуло давно,

Издајством је клетим отровано!

Но при свем том, ја се мерит' могу

У свачему, на и као племић,

Са данашњим својим противником!

Едмунд.

Паметније од мене би било,

Да т' упитам, прво, ко си, шта си?

Али опет по изгледу спољном,

По украсу ратног ти одећа,

И по твоме судећи говору,

Мислим да си од сталежа већег!

Нека трубе сад огласе знаком,

На овамо, уљо, драг' се добро!

(Трубачи на позорници дају знак за борбу, а друге трубе иза кулиса одзивају се. Едгар и Едмунд бију се. Едмунд на послетку клоне рањен.)

Албаније.

Задрж'те га у животу јоште,

Врза самрт милост је за њега!

Гонерила.

О, Едмунде!

Преваром су победили тебе!

По витешком праву двоборења

Ниси треб'о у бој да с' упушташ,

С противником, кога не познајеш!

Та они су тебе обманули,

Преварили, а не победили!

Албаније.

Жено, ћути, док ти писмом овим

Занемио писам језик да не брбља!

Ха, измете међу изметима!

Читај амо и твоје злочинство!

(Гонерила хоће да му отме писмо из руке.)

То не ћете доживет', госпођо!

А зар ово познајете писмо?

Гонерила.

Па баш да га и познајем!

Шта к'о мислиш?

И као шта би хтео?

Краљевина ј' моја, а не твоја!

Ко мен' може, или сме да суди?

Албаније.

Рђо женска!

Ти познајеш дакле ово писмо?

Гонерила.

Што ја знадем, немој да ме питаш! (Оде.)

Албаније (једном официру.)

Брзо за њом, она је ван себе!

Са стражом је опколите одмах! (Официр оде.)

Едмунд (Едгару.)

Победиоче! Све што си каз'о

Истина је, ја сам свему кривац!

И још више, много више има,

Злочинства мојих сакривених,

Која ће се појавити скоро!

Ал' кажи ми сада барем-ко си?

На ако си крви племените,
То нек ти је проста самрт моја!

Едгар.

Опраштање само за праштањем;
По крви сам раван теб' Едмунде,
А што бејаш и још племенитији,
Тим си мене увредио већма!

(Збади покривало с лица.)

Ево, гледај, увери се ко сам!
Ја сам Едгар, син оца твојега,
Несретнице, кога си ти издао!

Албаније.

Још када си наступио амо,
Познао сам те по твојем понашању

Од племићства да си високога!
Загрлит' те морам свакојако!
А тако ми части, кунем ти се,
Твога оца, па и тебе сама,
Никад писам мрзио на свету,
Свакад знадох за певиност вашу!

Едгар.

Верујем вам, племенит' војводи!
(Племић утрчи доносећи један крвав мач.)

Племић.

Помоћ, помоћ, помозите брже!

Едгар.

Какву помоћ ти захтеваш у нас!
(Наставиће се.)

ПОЗОРИШТЕ НА НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ У БЕОГРАДУ.

(Наставак.)

Ј. Вошковић. Крупежевић у свом говору о томе казао је: да је народно позориште оглашено као установа државна под притиском ондашње владе. Ја се ограђујем од таквих израза, јер кад би било каквог притиска, ми може бити не би ни седели на овим клупама, јер не би било ни устава. Дакле, овде су неки посланици казали, да треба укинути народно позориште с тога, што имамо пречих потреба. Заиста и ми кад смо били пре на скупштинама, водили смо рачун о томе, шта можемо завести, шта можемо издржати, а шта не можемо. И онда смо завели земљоделску школу, учитељску школу, па и позориште. Сад напротив видим да неки овде кажу: Требају нам школе земљоделске и запатлиске, а други опет веле: да треба укинути и земљоделску и учитељску школу, па и позориште. Дакле све оно, што је пре створено, сад да укинемо.

Господо, ми смо и пре мерили, кад смо на скупштинама били, шта народ наш може да поднесе, и показали смо, да нисмо више трошили, по што смо привређивали. Сад на једанпут представља се, да смо такви сиротани да не можемо ништа да издржавамо; представља се, да не можемо ни ових 50.000 гр. на позориште дати, што не износи више по 15 пара с главе на главу, по и ово народ прирезом не плаћа, по из редовних прихода државних. Ако смо дакле толико оголели, добро, онда да и не дамо. Али то није истина. (Чује се: Није!) Ја то одбијам од нашег народа и потпуно гласам за помоћ позоришту, јер

да то није корисна и потребна установа, не би је сви народи имали и одржавали, па и ми. (Чује се: Доста је говорено!)

Б. Вожић. Молим, ја имам реч. Што каже г. Александар, да је то узаконено, ја верујем да је узаконено, али ја мислим, да тај закон није пао с тавана, него правила га је народна скупштина, а ми писмо овде дошли, да само аминујемо, него смо дошли, да изменимо оно, што не ваља.

Ште рече г. Балајицки, ако се избрише тај издатак, да се тамо стави неки натпис. Ми би онда тек сретни били, кад би се свачије име од нас, који нисмо одобрили тај издатак, тамо написало. А што он вели, да је то мала сума, одкуд је мало 2000 дуката? Те две хиљаде дуката да се утроше на прављење канцеларија, не би се јутрос одобрила онолика сума од 7.000 гр. за кућну кирију за министарство просвете. Да се то правило, камо наша лепа срећа? Или, да су те 2.000 дук. утрошене на војене потребе, ми би још сретнији били. (Чује се: Доста је говорено! Жагор.) Ја молим г. председника, да се гласа поименце, па народ нека зна, какве је посланике послао и за што је који гласао.

Ђ. Ђоровић. Г. Балајицки казао је, да је то приватно добро. То исто потврђује и г. министар; али сад видимо, да тамо у закону са свим друкчије стоји, т. ј. да је позориште државно добро и по закону, као што је Николајевић напоменуо, скупштина има право и дужност, да буџетом одреди неку суму на помоћ позоришту. По томе је

сад питање колико да одредимо? Што се мене тиче, ја сам за то, да овим чиновницима позоришта, којима је плата законом ујемчена, одобримо суму, а оним другим фигурама, или госпођицама, које пису указом постављене, да се не одобри ни једна пара. (Жагор!)

Ил. Стојановић. Молим вас, браћо, и ја да кажем коју реч, биће лек. Доста из неких разлога добро би било, да се откаже ова помоћ народном позоришту, али кад узмемо у обзир то, да ми дојуче, а и сада, оне законе, који су сами чиновници издавали, поштујемо, зар овде један закон, који је народно представништво издало, да погазимо и овако подло да поништимо. Не, браћо! Ми имамо места, да начинимо предлог за измену

закона и да народно позориште укнпемо. Али сад, ца овај начин, док постоји закон, ми морамо да га поштујемо, па ако не ћемо 50.000, да одобримо 20.000 или колико хоћете, само да не зађемо на странпутицу. (Жагор.)

Јеврем Марковић. Г. Илија Стојановић рече, да би овако подло поништили закон. Молим да објасни, шта значи то подло.

Илија Стојановић. Испала ми је та реч случајно. Нисам имао на уму да коме подмећем. Узимам је патраг. (Чује се: Добро! Доста је говорено, да решимо!)

Председник. Је ли скупштина довољно обавештена? (Јесте!) Добро. Чујмо г. министра. (Наставиће се.)

С И Т Н И Ц Е

С И Т Н И Ц Е

* (Редак управитељ позоришни.) Управитељ немачког позоришта у Бингену на Рајни доста је редак човек у својој струци. Позоришно друштво тамошње не баш се увек у Бингену, него већином даје представе по околним местима, где глумца још сматрају за „комедијаша“, или за некакво светско чудо. Управитељ наш — прави оригинал међу управитељима — назива себе звучним именом: „Управитељ талијиног храма у Бингену на Рајни,“ и нико му не завиди због тога назива, јер тај човек развија тако племенита, поштена, узвишена, и тако проста начела, каква ћеш заман тражити у целом немачком позоришном свету. Он на пример каже: „За сваку улогу треба ваљан глумац, а није гледати на број табака. И слуга и племић мора се природно и истинито приказати. За то добија сваки плату од 40 фор., да један другом ништа не може пребацити.“ На тај начин имају све „снаге“ његове позоришне дружине плату од „четрдесет форипата.“ С том платом живе они са свим лепо, јер је вино на Рајни јевтино и добро, а и по крчмама се нађе по неких добротвора, који плаћају све трошкове, јер „радо гледају како глумци не знају само добро представљати, него и добро јести и пити.“ *Ipsissima verba.* Онда није никакво чудо, што у Бингену, и на десет миља у околото, влада слога и мир. По који пут се ипак деси, да из небуха нестане по који члан из дружине. За њим се не чини потера, пити га управитељ преко новина позоришних тражи; јер кад се управитељу јави за такав случај, а он увек изустити: „Нека иде с милим богом!“ За уговоре или друге какве обвезе не зна наш управитељ. У том погледу држи се он овога начела: „Ко је честит, тај ће већ остати, а ко није честит, то га не можеш задржати, све да га копопцем вежеш.“ Па је ли онда чудо, што се код таког поштењака многи глумци по више година задржавају, и што ни по што не ће да се растају од тог доброг и поштеног човека?

* (Црна Гора.) Црна Гора, која је била до скоро непролазна, сада је испресецана путевима; а још се једнако стари путеви поправљају, а нови праве. А нема сумње, да добри путеви спадају међу прве услове народног материјалног напретка. Природни дарови, који су до сада стојали скоро неупотребљени, приносе сада Црногорцима знатну корист. Тако има сада у Црној Гори руја (*Gelbholz*) на 40 миља и доноси на годину прихода преко 150.000 фор., а што је најглавније, црногорски руј цене међу прве у Европи и све се више тражи и све му је боља цена. Руба је особити производ у Црној Гори. Она се хвата у Реци, у децембру и јануару највише, а прихода доноси земљи до 80.000 фор. То је тако звана угљева (тал. *scoranza*), која се износи у Арбанашку, Италију, Грчку, Румунију и Србију. И шума је јако богата у Црној Гори и још несечена. Има у њој јеловине, бора, итд. Док се почне шума сећи, моћи ће обрт излазити на милионе. Прошле године долазило је неко страно друштво, да с државом учини погодбу ради шуме у Морачи, која је прастара, велика и богата јеловином и другим дрвећем. Исто тако пађена је и испитана прошле године угљена руда близу Црнојевића Реке. Стручњаци су се изразили, да је мајдан велики, а угљен да је прве врсте. Док се ствар уреди и док се почне радити, Црна ће Гора имати велику корист отуда. За прошлих година умножен је и број школа у земљи, а са њима добра снага учитељска као и број деце. Учителима је не само плата повишена, него је установљено за свагда и више новчаних награда и одликовања за најбоље учитеље. У црногорским школама уче се и доста деце из околних земаља српских. Овоме напретку ми се највише радујемо, јер је вечита истина, да је просвета највећа моћ. Српски народ, бар онај, који је у томе сретном стању, треба данас да негује просвету највише, јер народ, који, ако и дође до своје слободе, ако нема просвете, брзо ће је изгубити!

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

7. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 6.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 6. АПРИЛА 1877.

С НОВОМ ПОДЕЛОМ УЛОГА ПРВИ ПУТ:

НАШЛА ВРЕЋА ЗАКРПУ.

Шаљива игра у 2 чина с певањем по немачком посрвио Л. Телечки.

О С О Б Е:

Доктор Киселић, лечник	Ружић.
Персида, жена му	Д. Ружићка.
Анка, кћи му	Л. Хаџићева.
Сомчић, главничар; пређе посластичар	Зорић.
Наста, жена му	Ј. Поповићева.
Светозар, син му	Бошковић.
Пириватра, ујак му	С. Рајковић.
Ержа, куварица } код Киселића	В. Хаџићева.
Плона, собарица }	Љ. Зорићева.
Сопа, собарица код Сомчића	* *
Ташегар	Јуришић.
Кувар	Рашић.
Лакај	Добриновић.
Ловац	Бувић.
Шегрт	М. Максимовићева.

Збива се у Пешти и Будиму.

У суботу 9. априла први пут: „ПОСЛЕДЊЕ ЉУБАВНО ПИСМО“. Шаљива игра у 3 чина, написао Викторијен Сарду.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Појединачни бројеви овога листа продају се обдас по 5 н. а. в. у књижари браће М. Поповића, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.